

◆ ძველები ვ. ნ. ჩერქევიში-
ლისა და ა. ს. მაგნიოვის საფლავებზე. ქალაქის გამგეობამ დაადგინა, მომავალ წლის ხარჯთაღრიცხვაში 6-8 ათასიან, შეიტანოს ვ. ნ. ჩერქევიშვილისა და ა. ს. მაგნიოვის საფლავებზე ძველები დასაფლავდნენ.

◆ ექსპლანა. წარსულ კვირას ბუნების მოყვარულთა საზოგადოების წევრნი მცხეთის დასავალიერებლად იყვნენ. დათვლიერეს ნატანტარია.

◆ ტუსლის ვარდაცვლები. ტფილისში მოსულ ცნობით, სარატოვის საკატორიო ციხეში გარდაცვლილ ტუსლი პეტრე ჯიჯავაძე.

◆ ბიბლიოთეკა მოსწავლეთათვის. შობილეთა წიგნების ცენტრალურმა საბჭომ საგანგებო კომისია აირჩია და დაავალა, შეამზადოს მასლები მოსწავლეთა ცენტრალურ ბიბლიოთეკისთვის. კომისიაში 7 კაცია.

◆ ექიმ ვ. ლაშაშვილის სანატორიაში (პალატი ცემში) ვაქცინაციის გინეზიის მართვითა წარმართვითი თავისი ხარჯით ვაქცინაცია ორი ულარბისი მოსწავლე ამ გინეზიისა.

◆ სამართალი ადვოკატ ყასახს როსტომიშვილს, რომელსაც პოლიციელს ქრთამა შეამოლა.

◆ ავღარის სახალხო თეატრის გახსნა. წარსულ კვირას, საღამოს, ოფიციალურად გაიხსნა ავღარის თეატრი. დასწროა დიდძალი ხალხი. გახსნის შემდეგ რუსულ-ქართული წარმოდგენა გაიმართა. ახლად დაარსებულმა ქართულ მომღერალთა გუნდმა რამდენიმე სიმღერა სთქვა, რომელიც ხალხს ძალიან მოეწონა. ნასიამოვნებო საზოგადოება ღამის 12 საათზე დაიშალა.

◆ სათავად-აზნაურ არჩევნების განახიჩვება. ტფ. სათავად-აზნაური არჩევნები განუქარებელია იმ ნაწილში, რომელიც საგუბერნიო წინაპროლის არჩევას შეეხება.

◆ ტრამვი. ქალაქის მთავარმა კონტროლერმა ქალაქის გამგეობას აცნობა, 24 ივნისს, ნაშუადღევს სამ საათიდან, ქალაქში მხოლოდ 80 მოტორიანი ვაგონები მუშაობდა და სავალ 102 ვაგონისა და სთხოვა, გამგეობამ მიიღოს ზომები.

◆ ავგულის აუდიტორია. ამ დღეებში შეუდგნენ ავგულის აუდიტორიის შემობის საფუძვლიანად გადაკეთებას. გაფართოვებულ იქნება როგორც სკენა, ისე დარბაზი.

◆ სამშობიარო თავსებადარი. გულში, დღითი, საგანგებო კომისიამ ქალაქის მოურავის ა. ი. ხატისოვისა, სასანიტარო-სამკურნალო ინსპექტორის ვ. ნ. სტეფანოვისა და ქალაქის არქიტექტორის ბ. ნ. სპინოვსკის მონაწილეობით ნავთილენი დათავალერია ის საქალაქო ადგილი, სადაც განზრახულია სამშობიარო თავსებადარის შემობის აგება. ქალაქს შემობის ასაგებად ამ ეამად თავისუფალი თანხა არა აქვს. ამიტომ გამგეობას ნება დართო, რომელსავე ბანკში დადგარიყოს მიწა 85,000 მანეთად და აღებულ ფულით

შენიშნა ავგოს. ახლა გამოირკვა, რომ ტფ. საკომერციო ბანკი თანახმაა, მისცეს ქალაქს საკირო ფული 7,700 ოთხსუთს საყენ საქალაქო მიწის გირავნობით.

◆ პოლიციისტი ბოქალუბის მიაგნებდა, ზომები მიიღონ, რათა საზოგადოება და სხვა საგნების განყიდვით დილდითი ქუჩებზე არ აყვიროდნენ და მით მცხოვრებნი არ აწუხებდნენ.

◆ 2 ივნისს ტფილიში 14 უხა პარტო შეიპყრე.

სასამართლო

◆ ყაჩაღობა. 25 ივნისს ტფ. ოლქის სასამართლომ გოგრი ბერიტაშვილის საქმე გაარჩია, რომელსაც ბრალდებულა აწ მოკლულ ყაჩაღ ლადო ფიქრიშვილთან კავშირი და ნორიის მამასახლისი ი. ცოფურიშვილისთვის მოკვლის მუქარით 30 მანეთის წარამგება. სასამართლომ ბერიტაშვილი დამნაშავედ იცნო და ექვსი წლის კატორღა მიუსჯა.

◆ ქ. პათომშინ სექტემბრის ტფილისის სასამართლო პალატის სენია გაარჩევს ივანე ტატიშვილის, გოგრიან ვერდეს და პეტროს კიბლაძის საქმეს. ბრალს სდებენ 102 მუხ. სოციალისტ-რევოლუციონური პარტიის წევრობისათვის.

სასაზღვრეობაში

◆ განსვენებულ ა. ს. მაგნიოვის სახელობის პირველ დაწესებულ სკოლის შემობის აგებას ქალაქს გამგეობა უხვევს შეუდგა. შემობას სოლოლაქში აგებენ.

შეცდომის გასწორება. გულშიცელ ნომერში წეროს „ვის უნდა ჩაპარდეს მუხუბი და ბიბლიოთეკა“ ქვეშ შეცდომით აწერია „გიორგი ბურჭულაძე“, უნდა იყოს: გრიგოლ ყიფშიძე.

პ. ა. სტოლიპინის ახალი საპარტიო პოლიტიკის შესახებ

რედქციის მოუვიდა ფრად საგულისხმო და საინტერესო წიგნი პროფ. ა. ცაგარისის, რუსულად დაწერილი და პეტერბურგს გამოცემული: „წერილები და შენიშვნები საქართველოს ეკლესიის საკითხის თაობაზე“ (Статьи и замѣтки по грузинскому первому вопросу). წიგნი დიდძალი მჭიდვასი მასალა არის საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის დამამტკიცებელი და მისი აღდგენის მოთხოვნის დამამტკიცებელი. ჩვენ ამჟამად გვსურს გავაცნოთ მკითხველებს მხოლოდ ერთი რამ ამ წიგნისა. პროფ. ცაგარისი წიგნისათვის დაუთავს მშვენიერი წინასიტყვაობა. სხვათა შორის იგი ეხება განსვენებულ პრემიერ-მინისტრის, პ. ა. სტოლიპინის აზრს, საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიაზე და ამბობს: „წინასიტყვაობა კრებულში წერილთა, რომელნიც საქართველოს ეკლესიის საკითხს შეეხებიან, ერთის მხრით განსვენებულის პ. ა. სტოლიპინის სურველისამებრ იბეჭდება, რომელსაც ხმა დავარდა: უწმ. სინოდ-

თან არსებული საბჭო საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენის მავთელად მთლად სავსეა მისი მოსაზრება აპირებდა და პლამობს მის უბრალო სავს-სკოპოსობად დაყოფისა და პირდაპირ უწმ. სინოდისა და დამოკიდებულებას, მე მივმართე სხვათა შორის პ. ა. სტოლიპინს, ვითა საინისტროს მოთავეს და წარუდგინე დაბეჭდილი ეგზემპლარი მასასვენებელ ბარათისა, ამ წიგნში რომ არის მოთავსებული.

პირველი ფურცლები რომ წაიკითხა, პ. ა. სტოლიპინი დამეკითხა: რაო, არა თანხმდებიან (რუსის სამღვდლოების წარმომადგენელი) ავტოკეფალიის მოკვმასა! საკირიველთა, თითონ პარტიარქი მსურთ, სხვებს კი არას აძლევენ. მაინც რაო, რას ამბობენ?“

— დიან, ზოგიერთსა მსურს, ზოგს არა, ვუბახუბ; ავტოკეფალიის მოწინააღმდეგენი ამბობენ, ეგ-საპალიტრიკო, ანუ სასახლემწიფო „სებარატინშიაო“.

— რა სისულელეა, წამოიბა პ. ა. ჯგერისი, ეგ რა იმითი საქმეა-იმით უნდა განსაჯონ საქმე მხოლოდ საეკლესიო თვალსაზრისით. ეგეც არ იყო, შინაგან საქმეთა სამინისტროში აუარაცხელ არამართმადიდებელთა და სხვა სარწმუნოებათა ხალხის საქმე მოკრივოლი, მაგრამ ამისა არავის შეეძინება არც საპალიტრიკო, არც სასახლემწიფოს თვალსაზრისითა. საქართველოს ეკლესიის საკითხს უნდა შეეხებოდ, ვითა **საეკლესიო-საუწყებლო** საკითხს და არა როგორც საპალიტრიკო, ან სასახლემწიფო „სებარატინშია“. მაგრამ საქმის გასლავთ, რომ, ერის კაცებმა, ძალიან ნაკლებ ვიცით ვითარება საქართველოს ეკლესიის საკითხისა და ავტოკეფალიისა.

— მაშ ნება მიბოძეთ, ყველასთვის გასაგები ფორმით დრო გამოვშვებო ვწერო და ვებეჭო ხოლმე მაგ საკითხის თაობაზე.

— ძალიან კარგი, სწერეთ, მიპასუხა სტოლიპინმა. მის წაკითხული ჰქონდა ამ წიგნში მოთავსებული წერილები არა მარტო დაბეჭდილი, ხელნაწერებიც.

როდესაც სამღვდლოების კრებულმა ჩამოვარდა ლაბარაკი, სტოლიპინმა მკითხა: „რუსეთის სამღვდლოების ადგილობრივ ყრილობას შეუძლიან თუ საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის საკითხი გადასწყვიტოვან? მე ვუბახუბ, არ შეუძლიან მეთქი; საეკლესიო კანონთა ძალით ერთს ადგილობრივს ეკლესიას არ შეუძლიან სხვა ადგილობრივისავე ეკლესიის ბედი გადასწყვიტოს. მაგრამ აქ ავტოკეფალიის მიჩნევის შესახებ ხომ არ გზლავთ ლაბარაკი; ლაბარაკია იმის გამო, რომ მიეცეს ნება საქართველოს ეკლესიას ისარგებლოს თავისი საეკლესიო უფლებით, რომელიც სარგებლობდა ბევრ საუწყუნეთა განმავლობაში 1811 წლამდე და რომელიც წაერთვა არა კანონთა ძალით,

რომელმაც კეთილ ინება და მთელი ხელნაწერი გადაიკითხა, და აგრედვე პეტერბურგის უნივერსიტეტის ბროფესორს ბ. ნ. ნიკ. მარს, რომელმაც მოგვამოდა მრავალი წყარო და თან ნება დავგვართ ინფორმურად გვეთავაზნა და დამატება დავგვჭქნდა მისი რუსული ენაზე დაწერილი გამოკვლევა პომის წინასიტყვაობითა და უკანასიტყვაობაში მოთავსებულ ბუნდოვან ტარებებს შესახებ. ამელ გვეჭქს, დამხმარნი და ხალხის შემწყობნი თვისის შრომის ჯილდოდ მიითვლიან იმ გარემოებას, რომ თან-რამშრომლობა გაუფრთხ იმ იდამთან, რომელსაც ესდენ უყვარდა რუსულად და საქართველო.

დასასრულ უნდა მოგახსენოთ მკითხველს, რომ ეს წიგნი მთავრად მისი მთავარი ნაშრომთაგანია და, მესმასადმე, უნდა შეიცავდეს კრტადიდენ ცნობას მისის ცხოვრების შესახებ. დაიბად ლონდონში 1869 წლის გოგრიანობისთვის; გარდაიცვალა ქ. ბუქარესტში (რუმინიაში) 1909 წლის ქრისტეშობისთვის; დასაფლავებულ იქნა სვეტოვში (ინგოლსენში). ქართულ ენის სწავლა დამდაიწყო, მისის მსწავლულის წინამოდელი, მ. ე. ბროსის, მსგავსად ხელთ ჰქონდა ქართული ანბანი და ქართულივე სახარება, და ცრტადიდენი რომ ისწავლა, სახელმწიფო-ნელოდ გაიბად ბროსის გრამატიკა და მისივე ქართულ-ფრანგული ლექსიკონი; ოცდაათის წლის ასულმა ქართულ ენის მსწავლა თვისის სოციალისტის სავნად გაიხიდა. საფუძვლიანის განათლებით იყო აღჭურვილი და თვისის სქიანისა და მრავალფეროვან ცხოვრების დროს არამც

არამედ უწმ. სინოდის მოხსენების მეოხებითა, იმპერატორის ალექსანდრე პირველისათვის რომ წარუდგინათ 1811 წელსა. ასე რომ, რუსეთის სამღვდლოების ადგილობრივი ყრილობა საქართველოს ეკლესიის ბედს ვერ გადასწყვეტს; აღმატება მის უფლებებს; ყრილობა განაჩენს გამოუტანს უწმ. სინოდის 1811 წლის დადგენილებასა. იგი ეკლესიის კანონებს უწინააღმდეგება და მეფისათვის კი წარუდგენიათ. უნდა აღიაროს ამისათვის მოწვეულმა რუსის სამღვდლოების ყრილობამ, რომ უარსაყოფა 1811 წლის გადაწყვეტილება, სრულიად არ შეეფერება სულსა და გულს ამიერდევკანთა სულსა და გულს ამიერდევკანთა მართვლთა მართვლთა და რუსთა ეკლესიებისას. მაგრამ იმას კი ამას ყრილობა და არ მიიღობებს. საქართველოს ეკლესიის stat. ყოის დაჩენსა, როგორც მომადარა მეორე განყოფილებაში, სადაც მ. ვოსტოგოვის პროექტები დაუდასტურებიათ. მაშინ შეიძლება ორთვე ეკლესიათა შორის სხიზმა მოხდეს და ამის თავს ასაცილებლად, უფრო საშრომნაროა უმადლესის ბრძანებით საქართველოს სამღვდლოებასა და საეკლესიოს საკითხს კათალიკოსი აირჩიოს საკითხი ეკლესიისათვის. ამ კათალიკოსს მონარქს წარუდგენდეს დასამტკიცებლად, როგორც ქართველების მეზობელი სომხები სწადიან. ყოველ შემთხვევისათვის, შეიძლება მხოლოდ საქართველოს ეკლესიისათვის.

პ. ა. მიპასუხა: „დიან, ეგ სერო-ზული საკითხია, მოფიქრება საქართველოს და მკითხავს; როგორ არჩევდნენ ხოლმე საქართველოს ეკლესიის კათალიკოსთა? ქართველები ამ მხრით იმევე ჩვეულებას მისდენდნენ, რაიც სახრმნიეთის ეკლესიაში იყო გავრცელებული მეთქი და სხვა.“

ამაიხად, განსვენებულ პ. ა. სტოლიპინის „წაკითხვებში“ ხელს არ უშლიდა მისსავე **სამართლიანობას**. მართლაც, მისხაძია ამისთანა მავალითა, დასქენს პატივცემული პროფესორი.

ქალაქის მოგზაურობის შესახებ

ამ ერთი თვის წინდ „სახალხო გაზეთში“ (№ 575) პატივცემული ილია ნაკაშიძის ფრად საინტერესო ფელეტონი იყო მოთავსებული ამ სათაურით: „ბუნების კალითაში“. ავტორი ურჩევს ჩვენს პოეტებს, ქალაქში მცხოვრებთ, ქალაქის მყარ ქუჩებს მოშორდნენ და ქალაქ გარედ ქიონთ თავისი და ჩვენს სულის განმანახლებელი ბუნების უმრტერი და ცხოველ-მყოფელი წყარო“. ვითან-ხმები ამ აზრს და დარბებებს. მე გგონია მისი ასრულება მარტო მწერალთათვის არ იქნება კარგი.

ყველას მოგხსენება, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს მოგზაურობას

ადამიანის განვითარებისთვის. ვიცით ისიც რომ ჩვენი განსწავლული ინტელიგენცია პარიზის და პეტერბურგის ქუჩებს უფრო უკედ იცნობს, ვიდრე თვის სამშობლოსს. მაშინ როდესაც ჩვენი ქვეყნის შესანიშნავი ადგილებით და ისტორიული ნაშთებით დაინტერესებულნი არიან უცხოელი მოგზაურნი და განცვიფრებამი ოდიან სანახაობით. ჩვენ გულზე ხელები დაგვიკრეფთა და მთელ ჩვენ სიცოცხლეს უგმქირად და უფერულად გლვეთ ქალაქის მტკვერ-ბუქინა ქუჩების ტყეშაში.

აბა ერთი დამისხელეთ, რომელს ქართველს დაულოდა მთელი ჩვენი სამშობლო? ან რომელი ჩვენნი ასულა შესანიშნავი ჩვენსა? მყინვარსა?—არავინ უცხოეთში კი არა თუ თავიანთი ქვეყნა გადაქეჩილი და გადალახული აქეთ და შედამიწვენით იცნობენ, არამედ მთელ დღე-ღამე-ღამე უფლიან გარშემო და მყინვარზე ხომ უცხოელი მანდილოსნები აიბან! ამიტომაც აქი არც ვიცნობთ, დაახლოვებით მიინც, ჩვენს დალოცვილს სამშობლოსს ამ ნაკიროთ თავიანთ ასაცილებლად საქიროა ექსკურსიების გამართვა, რაც ჩემის აზრით, საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებამ უნდა იკიონოს. ამიტომ საქიროდ მიმანია შემოდ დასახლებულ საზოგადოებაში დაუყოვნებლივ დაარსდეს განსაკუთრებული სექცია-განყოფილება, რომელიც ხელმძღვანელობას უწევს ამ ექსკურსიებს. შეიძლება ამ განყოფილების წევრნი დამხმარე წევრება ჩაირიცხნენ და თითო მანეთი გადასდეთ წელიწადში.

აი, საცა ჩვენი დაქაქული ინტელიგენტური ახალგაზრდა მალე (სტუდენტები, მსწავლელები და სხვა მოსწავლეები) დაუბრუნდებიან თავიანთი კერას და სწორედ მათაც მართებთ მიაქციონ ყურადღება ექსკურსიის-მოგზაურობის მნიშვნელობას ჩვენში, რომელსაც არ შეიძლება თან არ მოჰყვეს ხოლმე აღწერილობა ყოველივე დირს მუშაობაში, მავალითა: საისტორიო ნაშთისა, ზეზირი გარდამოტრისა, თქმულებისა, სტატისტიკური ცნობებისა და სხვა, რაც დაუფასებელი განძი იქნება ჩვენი ეროვნული წარმატებისათვის.

პირდაპირ სირცხელია ჩვენთვის, რომ ზღვებულობით უთავალავი ხალხი გვემეგება ხოლმე ცხრა მისის სიზიზგითა და ხატვითა: ანგარიში—გვევლით და ხატვითა: 16 გაცვეთილი და რადგანაც მის ვლდეზული მისცეს სულ 22 გაცვეთილი, ამის გამო ავიღებს მას დანარჩენი 6 გაცვეთილი იმეცადინოს კერასა მამას განყოფილებაში, მეორეში და მესამეში და როდესაც მასწავლებელი გადაწყვებთ თავის მოსწავლეებს შემდეგ განყოფილებაში, მერმე კი არება თავის კლასში 22 გაცვეთილზე. ამ მიზეზისა გამო ყოველ მესამე წელიწადს, როდესაც კი გამეგს შეხვედნა პირველი განყოფილება, ყოველ წელიწადს სხვა და სხვა მასწავ-

ლები თვლი გადამდებ სენისა, ომისა და სხვა მრავალ განსაჯდელისათვის; დასამაგნ; საცა მზლხდა ცხველებსა:—Port-au-Prince-ში (პატივისცემისათვის) (1902), პეტერბურგში (1905), ბუქარესტში (1907)—მოწამე განაზარაზნების გვგვიგინა-ქეჩისა სამოქალაქო ბრძოლის დროს და განაწილა როგორც სიხარული, ისე განსაჯდელი და მწუხარება იმ ხალხსა, რომელთა შორის ისა სცხოვრობდა.—მის მიერ არა ერთხელ გამოთქმულ სურვილის თანხმად, დეპარტემენტს იქნა დანილი ოქსფორდის უნივერსიტეტში ქართულ ენის მსწავლისათვის და მისი წიგნები და ხელნაწერები კიდევ გადაეცა ბოლდის წიგნთ-საცხს.

ქართული ენა კეთილპატივისცემის პიკველდნაში სოლოლაქში

ქუთაისს აქვს ოთხი პირველი დაწესებულება სკოლა, რომელთა შესანიშნავი ქალაქის გამგეობა ხარჯდება წელიწადში 16 ათას მანეთზე მეტს; ამათში ერთი, ქალების სასწავლებელი, ორკლასიანია, ხუთი წლის კურსით, დანარჩენი სამი კი, ვაჟ-მოწერა ჰქონდა გამართული ქართულად. საქართველოს მშვიდობის ოჯახი, სადაც მისი სახელი არ გავრცელდა, ზოგმა ქართველთა გნა, ისტორია და ლიტერატურა შესწავლეს; განსვენებულმა ყოველსავე ამის დაურთო გულწრფელი და უაზარო სიყვარული თითო ქართველ ხალხსადმი, ცდილობდა მუდამ სკოლანდაც ყოველივე რაც ქართველთა კეთილდღეობას შეეხებოდა, იღვწოდა მის სასიკეთოდ, მისივე ჯიბეში ემუშავებოდა, თავისზე ნაკლებს დალინებულ თანამეამულს ეცხვოდა უნდა შეხვედებოდა, გულწრფელი შეგობობა უნდა გავეჩი. მისი გარდაცვალების ამავა ყველა შეწავსა, ისეთივე კი ვინც მხოლოდ ოდნავ იცნობდნენ, ამიტომ რომ, თავთ სათიფისა და სულენი ვაგებულებისათვის, თათი არ ეზოგებოდა მოყვასთა მისაშველებლად, ნუგუშის საცემდ, მისნი დაახლოვებულნი შეგობარნი იცნობდნენ როგორც ხელოვნების ხედ-მიწვენი მისი მკლდნის, როგორც ინგლისური ოჯახი ზრდის ხოლმე, იცნობდნენ როგორც ადამიანს მხიარულ გუნდისათვის, სალის გონებისა, მხურველ გულის პატრონს. განსვენებულ ბუნებით თა-მადამ და მოქრძალულად ხსიანისა იყო, ერთი დღე და თვისის ნაშრომების შესახებ ლაპარაკისა, ასე რომ ვინც და მტკბარა მისის ოჯახებშიც და საზოგადოებრივის დირსებებითა, რამდენსავე თუ იცოდა, რომ თვისის თავისუფალი დროს განსვენებული მეცნიერებას ანდობებდა. მშვიდად, მხიარულად, არა ერთხელ გაუსწო-

„ვეფხისტყაოსანი“ ინგლისურად

ინგლისურად მთარგმნელი ამ პოემისა ვლად მკითხველისათვის ვაგეცნო ავტორის იდეა და მისი ენა, ამ დიდის გამოსათქმელად ნახმარი, ეცადა იმევე სისწორითა, რა სისწორითაც ქართველს მკითხველს შეუძლიან თვის დედანში ვითაც როგორც ერთი, ისე მეორე. ამის თარგმნას შეუდგა ვენტრი (ინგლისში) 1891 წელს და მავად თარგმნა დასრულდა ქერჩაში 1898 წლის ნოემბერს. მას შემდეგ მრავალჯერ შეასწორა და შეავსო ეს თარგმანი; მუშაობა არ შეუწყვეტილა 1909 წლის ქრისტეშობისთვის. ამდენი შრომა გასწია, გარანა ექსპოზიცილი მიინც არ იყო, თარგმანი უნაკლებად მიინც არ ეწივნებოდა. ყოველსავე შემთხვევაში, ათზე მეტის წლის შრომის შემდეგ გადასწყვიტა დასრულებულად მიეჩნა შრომა. რაც უნდა იყოს, ესნაშრომი ხელს შეუწყობს ქართულ ენის მსწავლის საქმეს ევროპაში და უნდა ჩაითვალოს იმ კიბის საფუძვლის ქვედ, რომელიც სხვებს სიახუნს გაუაღვილებს ამ საძნელთა საქმეში.

რამდენადღა ვაგევიტა, უნდა არსებობდეს რამდენიმე სიტყვა-სიტყვითა თარგმანი პომისა რუსულად (მათს შორის განსვენებულ მის პოლტარაკის) და ერთი ფრანგულად (ბიონა მენუარეისა); გარნა ვერაგზით მოხერხდა, რომ ამის მთარგმნელს ენახა ან ერთი და ან მეორე

ინგლისურად მთარგმნელი ამ პოემისა ვლად მკითხველისათვის ვაგეცნო ავტორის იდეა და მისი ენა, ამ დიდის გამოსათქმელად ნახმარი, ეცადა იმევე სისწორითა, რა სისწორითაც ქართველს მკითხველს შეუძლიან თვის დედანში ვითაც როგორც ერთი, ისე მეორე. ამის თარგმნას შეუდგა ვენტრი (ინგლისში) 1891 წელს და მავად თარგმნა დასრულდა ქერჩაში 1898 წლის ნოემბერს. მას შემდეგ მრავალჯერ შეასწორა და შეავსო ეს თარგმანი; მუშაობა არ შეუწყვეტილა 1909 წლის ქრისტეშობისთვის. ამდენი შრომა გასწია, გარანა ექსპოზიცილი მიინც არ იყო, თარგმანი უნაკლებად მიინც არ ეწივნებოდა. ყოველსავე შემთხვევაში, ათზე მეტის წლის შრომის შემდეგ გადასწყვიტა დასრულებულად მიეჩნა შრომა. რაც უნდა იყოს, ესნაშრომი ხელს შეუწყობს ქართულ ენის მსწავლის საქმეს ევროპაში და უნდა ჩაითვალოს იმ კიბის საფუძვლის ქვედ, რომელიც სხვებს სიახუნს გაუაღვილებს ამ საძნელთა საქმეში.

* მ. ა. ხ. გ. № 634.

